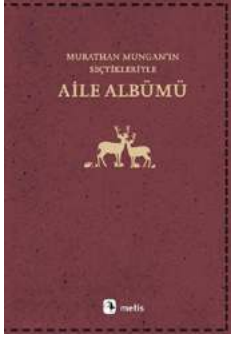
gazete duvar
kitaP.

Aile Albümü - Murathan Mungan'ın Seçtikleriyle Metis Yayıncılık'tan...

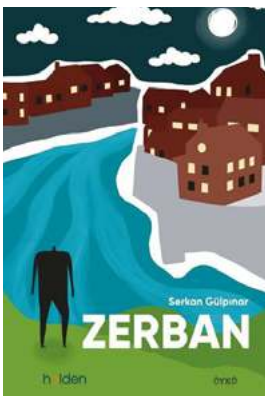
SAYI: 162
YIL: 4

Halil Cibran, yaşam, ölüm ve bağışlama fikri
S: 12

Yıldız Tozu: Yetişkinler için bir peri masalı
S: 24

Serkan Gülpınar'dan öyküler
S: 32

GÖKSEL AYMAZ

gazeteduvar.com.tr

GÖKSEL AYMAZ

4 Göksel Aymaz: Kapitalist modernleşme insanı baştan çıkarıyor
soner sert

12 Halil Cibran, yaşam, ölüm ve bağışlama fikri
emek erez

19 İrlanda kırsalındaki sır dağları
ali bulunmaz

24 Yıldız Tozu: Yetişkinler için bir peri masalı
okan çil

29 Dilek Türker'den öyküler: Dışarısı bahar
buse özlem bay

32 Serkan Gülpınar 'Zerban'ı anlattı: Tütün öykülerin kaderi...
nevra nergiz

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anıl Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar
Soner Sert, Emek Erez, Ali Bulunmaz, Okan Çil, Ezgi Sivrikaya, Buse Özlem Bay, Nevra Nergiz

Fotoğraflar: Levent Kulu

Yönetim Yeri:
Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

gazete duvar kitaP.

Sayı: 162
Mayıs 2021

Merhaba,

Bu hafta kapağımıza akademisyen-yazar Göksel Aymaz'ı taşıdık. Sosyal bilimler üzerine yaptığı çalışmalarla bilinen Aymaz'ın son kitabı 'Militan İyimserlik', Yordam Kitap tarafından yayımlandı. Soner Sert'in sorularını yanıtlayan Aymaz, çağın öne çıkan kavramlarını tartışmaya açıyor.

Halil Cibran'ın 'Ermiş' ve 'Meczup' adlı kitapları Can Yayınları tarafından yayımlandı. Bu iki kitap, okuru onun düşüncesiyle buluştururken hakkında kafa yoracak birçok konuyla da karşılaştırıyor. Emek Erez inceledi.

Claire Keegan'ın 'Emanet Çocuk' kitabı Jaguar Kitap tarafından yayımlandı. Yazarın, kitapta okurun üzerinde düşünmesi için yerleştirdiği sırlar, kitabın esas meselesini oluşturuyor. Ali Bulunmaz kaleme aldı.

Neil Gaiman'ın kaleme aldığı 'Yıldız Tozu' yeni baskısıyla İthaki Yayınları tarafından yayımlandı. Gaiman'a illüstrasyonlarıyla Charles Vess eşlik ediyor. Okan Çil'in kaleminden...

Dilek Türker'in ikinci öykü kitabı 'İpekten Örer Zırhını' İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Yazar kitapta, merakları, bitmeyen umutlarıyla içlerindeki baharı arayan karakterlerin peşine düşüyor. Buse Özlem Bay yazdı.

Nevra Nergiz, Serkan Gülpınar'la Holden Kitap tarafından yayımlanan ilk öykü kitabı 'Zerban'ı konuştu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
YILDIZ ECEVİT...
Yıldız Ecevit'ten bilginin, arayışın, metinlerin romanı

Göksel Aymaz: Kapitalist modernleşme insanı baştan çıkarıyor

Göksel Aymaz'la Yordam Kitap tarafından yayımlanan çalışması 'Militan İyimserlik'i konuştuk. Aymaz, "Ne yapması gerektiğini bilen insan kötümser olmaz" dedi.

soner sert

Göksel Aymaz son kitabı ‘Militan İyimserlik’te çağın sıklıkla kullandığı ‘militan’ ve ‘iyimserlik’ kavramlarını tartışmaya açıyor.

Militan İyimserlik - Sosyal Bilimler İçin Bir Epistemoloji, Göksel Aymaz, 192 syf., Yordam Kitap, 2021.

Akademisyen-yazar Göksel Aymaz, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde lisans ve lisansüstü düzeyde sosyal teori, iletişim sosyolojisi, eleştirel teori ve iletişim antropolojisi dersleri veriyor. Geçmiş yıllarda İstanbul Üniversitesi’nde Sosyal Antropoloji de okuyan Aymaz’ın şu günlerde ‘Militan İyimserlik’ isimli son çalışması yayımlandı. Yordam Kitap’tan çıkan çalışmasında çağın sıklıkla kullanılan “militan” ve “iyimserlik” kavramlarını bir araya getiren ve günümüzü, ortaya çıkan bu yeni anlam üzerinden yorumlayan Aymaz’la konuştuk.

‘NE YAPMASI GEREKTİĞİNİ BİLEN İNSAN KÖTÜMSER OLMAZ’

Henüz kitabın girişinde Ernst Bloch’a atıfla “umut ilkesi”nden bahsediyorsunuz. Kaldı ki kitabınızın isminde de bir “iyimserlik” var. Kapitalizmin her geçen gün yeniden üretildiği, pandemi koşullarının işçiyi/yoksulu zor bir girdaba sürüklediği şu günlerde iyimserlik meselesini nasıl yorumluyorsunuz?

İyimserlik meselesini, militan bir iyimserlik meselesi olarak yorumluyorum elbette. Şu yaşadığımız günlere alışıldık gündelik yaşam kalıpları, gündelik düşünce kalıpları içerisinde baktığımızda kötümser olmamak neredeyse mümkün değil. Ama militan iyimserlik, gerçekliği bu kalıpların dışına çıkarak bilme meselesidir. Ve aslında gerçek bir iyimserlik de budur. Ham hayalle kalmayıp bizi sonuca götürecek gerçek bir iyimserlik, öncelikle, kaygı, korku ve ümitsizlik yayan gerçeklikten hiç korkmama, onunla hiç çekinmeden yüzleşme girişimi olarak başlar. Sonra her şeyin değişebileceği ve demek ki değiştirilebileceği fikrine erişmekle devam eder. Dünya böylelikle insanın eylemliliğine açılır. Eylem halinde olan insan, kaygı

> İyimserlik meselesini, militan bir iyimserlik meselesi olarak yorumluyorum elbette. Şu yaşadığımız günlere alışıldık gündelik yaşam kalıpları, gündelik düşünce kalıpları içerisinde baktığımızda kötümser olmamak neredeyse mümkün değil.”

ve umutsuzluğa sürüklenmez; dünyayı eylem halinde bilmek, kırgınlık ve umutsuzluktan yücelmedir. Covid-19 salgını ve bu salgınla birlikte eşitsizlikçi tüm yapı, kurum ve ilişkileriyle açığa çıkan kapitalizm, insanın doğayla ve insanın insanla süregelen ilişkisinin sonucu; aldanımsız bir yüzleşme bize bunu söylüyor. Ne yaparak bu noktaya geldiğimiz çok belli. Bu bilgi, ne yapmayı bırakırsak ve artık ne yapmaya başlarsak cehenneme dönmüş bu dünyadan göz kamaştırıcı bir cennet manzarası çıkartabileceğimizin bilgisini de içerir. Ne yapması gerektiğini bilen insan kötümser olmaz. Soruda, günümüz koşullarını tarif ederken “girdap” metaforunu kullandınız. Kitapta da değiniyorum, Immanuel Wallerstein’in yirmi birinci yüzyıl için kullandığı bir metafordur bu. Ölümünden önce yaptığı bu son uyarıda bir girdabın ortasında olduğumuzu söyler Wallerstein; girdabın ortasında olan bir insanın yapması gereken şey bellidir: İlkin, hangi kıyıya çıkacağına karar vermek, sonra da hali hazırdaki çırpınışlarının kendisini o kıyıya götürecek bir eylem olup olmadığından emin olmak! Nereye varmak istediğimizi biliyor ve hali hazırdaki eylemlerimizin de bizi oraya götüreceğinden eminsek, niçin kötümser olalım?

Bilgi teorisinden hareketle “militan iyimserlik”i, insanın dünyayı henüz eylem halindeyken bilmesi, olarak tanımlıyorsunuz. Bu bilme pratiğinin, tekilden çoğula dönüşme hali mümkün mü? Bilginin sosyalizasyonunu özellikle siyasal bağlamda nasıl yorumluyorsunuz?

Bilginin ait olduğu entelektüel alanla değiştirme arzusunun yeşermesini ümit ettiğimiz kitlesel politika arasında gönlümüzce işleyen bir bağ kurmak her zaman zor olmuştur. Ama sa-

> Militan iyimserlik, gerçekliği bu kalıpların dışına çıkarak bilme meselesidir. Ve aslında gerçek bir iyimserlik de budur.”

dece zordur, imkânsız değil. Entelektüel alanın aktörleri, akademisyenler, gazeteciler, yazarlar, sanatçılar vs. toplumun bütünü düşünüldüğünde belki de ortaya koydukları bilgiden en az çıkarı olan kesimlerdir. Bu bilgiden en fazla çıkarı olan kesimlerse genelde bu bilgiye en az ilgi duyan, bu bilgiye erişmenin kültürel araçlarına, donanımına en az sahip olanlardır. Ama, bildiğiniz gibi, felaketler insana bazı haklar verir ve yoksulluk, itilmişlik, umursanmazlık da büyük felaketler olduğundan insana bir yığın konuda epeyce hak verir. Demokrasi ve hukukun üstünlüğü vurgusu yapan siyasetçiye ilgi duymamak, terk edildikleri kaba saba hayatın barbarca bir şey olduğunu söyleyen entelektüele öfkelenmek, bir yazarın ekmek ve hürriyet isteyen yazılarından ötürü hapse atılmasına ses çıkartmamak, “yanlış parti”nin seçmeni olmak gibi haklar da buna dâhil. Ama aynı zamanda bu felakete uğramışlıkları onların dostu olan entelektüele da bazı haklar verir. Bunun en başında da gerçeği yüzlerine söyleme hakkı gelir. Kitlelerin halihazırdaki gerçekliğinde, yaşadığımız hayatın onlara yönelmiş büyük şiddeti vardır. Entelektüel, bu şiddete seçkinci bir tiksinmeyle bakamayacağı ya da bakmaması gerektiği gibi, bu şiddetin politik tercih ve kültürel beğeni olarak açığa çıkan sonuçlarına popülist bir yaltaklanmayla da bakamaz, bakmamalıdır. Entelektüel, kendi huzurunu bozmayı göze alarak, iyiyi, güzeli ve doğruyu bulma yolculuğunda kitlelere eşlik eder, onlarla birlikte yürür. Düşüncenin gerçeklik karşısında ortaya koyduğu ütopik kopuş, politikadaki karşılığını ancak bu şekilde bulabilir. Ve elbette bu yöntem entelektüel için her zaman açık bir risk niteliği taşır, bu değişmez.

“Bilginin ait olduğu entelektüel alanla değiştirme arzusunun yeşermesini ümit ettiğimiz kitlesel politika arasında gönlümüzce işleyen bir bağ kurmak her zaman zor olmuştur.”

‘HALK OLMADAN BİR ŞEY OLMAZ’

Sol partilerin, siyasal iktidarı konu alan “ilk seçimde gidecekler” ya da “son kozları artık, vadeleri doldu” gibi söylemlerini hem militan hem de iyimserlik bağlamında nasıl okumak lazım sizce?

Hayatta arzu ettiğimiz şeylerin gerçekleşmesi için onları gönlümüzden geçirmemiz yetmez. “İlk seçimde gitmek” günün gerçekliği içinde bir olanaktır sadece. Ama bu gerçeklik içinde başka olanaklar da var. Bugünün olanakları içinden hangisinin geleceğin gerçeği olacağına insan eylemliliği karar verir, en azından (diğer koşulları göz ardı etmiş olmamak için) bu konuda belirleyici olur diyelim. O yüzden, sol parti ve politik oluşumların, politikanın ABC’si düzeyindeki o basit ve kullanışlı bilgiyle davranması gerekiyor: Halk olmadan bir şey olmaz.

Şu anki sistemden “yarar sağlayamayanların” bireysel olarak “yırtma” isteği üzerinde de duruyorsunuz. Son günlerde kripto para meselesini hatırlattı bu durum bize. İyimserlik bağlamında bu durumu nasıl yorumlarsınız?

Dijital kapitalizmin bir trendi bu ama daha temelde, daha kadim bir mesele olarak, kapitalist modernleşmenin insana verebileceği zevklerle ilgisi olduğunu düşünüyorum. Kapitalist modernleşmenin verebileceği canlı zevkler, modern insanı ilk andan itibaren baştan çıkartıyor. Herkes bu tür zevklerin kucağına atılmak istiyor. Gayet açık ki mevcut sistemde çalışmayla, sabırla, emekle olacak iş değil bu. Kolay yoldan ulaşmak gerekiyor. Ne derler hani, “girişimci” olmak lazım. Bu yüzden büyük bir hırsla, “Başaracağım!” diyor girişiyoruz: Başaracağım! “Kumarcının, büyük kaptanın sözü”

Kapitalist modernleşmenin verebileceği canlı zevkler, modern insanı ilk andan itibaren baştan çıkartıyor. Herkes bu tür zevklerin kucağına atılmak istiyor.”

diyor buna Balzac, “kurtardığından çok adam batıran söz”. Apaçık bir kumar yani. Bir kişiyi kurtarsa bile yığınla insanı batırıyor. Kripto para, çok anladığım, hâkim olduğum bir konu değil. Ama her haliyle bana bunu çağrıştırıyor. Yükselen bir trend oluşunda, gelecek kaygısının, dünyaya yönelik karamsarlığın etkin olduğuna hiç şüphe yok. Kapitalizmin dijitalleşmesi, bunun altyapısını sağlıyor sadece.

‘MARX, HEM TOPLAYAN HEM DE SALGILAYAN ELEŞTİREL ARIDIR’

Çalışmanızın bir bölümünde Militan İyimserlik kavramına pozitivizm bağlamını üzerinden Marx’ı odağa alarak değiniyorsunuz. Bu ilişkiyi açar mısınız?

Sosyal bilimler bir bilim olarak doğduğunda kaçınılmaz olarak pozitivistti. Çünkü o zamanlar bilimden doğa bilimleri anlaşılıyordu ve dolayısıyla bilimselliğin ölçütü de olgulara dayalı konuşmaktı. Pozitivizm elbette eleştirilecek yanları olduğu için sonrasında epeyce eleştirildi. Her şeyden önce konu, bütün duyguları ve tutumlarıyla birlikte yaşayan bir insan olunca, pozitivizmin dünyayı indirgediği olguların körlüğü ve dilsizliği aşikardı. Fakat iş, nesnel gerçeklik yoktur iddiasına kadar geldi. Maddeden kopmuş düşünce kıymete bindi. Çok klasik bir ifrat/tefrit meselesiyle karşı karşıyayız. Nesnel gerçeklik yoktur iddiası, ifrattır. Ama bilginin sınırlarını olguyla çizmek de zaten tefritti. Olgu, hali hazırda olmuş olandır, ölçüye biçiye, tartıya gelendir. Ama akışkan gerçekliği, halihazırda olmuş olanla sınırlandıramayız, henüz olmamış ama reel olarak mümkün olanı, yani gerçeklik içindeki olanağı da araştırmalı bilim. Düşüncedeki iyimserliği nesnel dünyada somut bir gerçekliğe eriştirmek böyle bakmayı gerektirir.

“Marx, Bacon’ın ne düşüncesizce veri toplayan emprik karıncasıdır, ne de kendi içsalgısıyla ağ ören skolastik örümceği; o hem toplayan hem de salgılayan eleştirel arıdır. İnsanlığın böyle bir bilime ihtiyacı var bugün.”

Marx, bunu yaptı. Halihazırdaki gerçeklik hangi olanaklara gebedir? Olanağın gerçekleşmesi nasıl mümkün olabilir? Onun biliminin ufku buydu. Burada teorik bir tartışamaya hiç girmeden kestirmeden söylemek için bilim tarihinin o ünlü metaforuna başvurmak gerekirse… Marx, Bacon’ın ne düşüncesizce veri toplayan emprik karıncasıdır, ne de kendi içsalgısıyla ağ ören skolastik örümceği; o hem toplayan hem de salgılayan eleştirel arıdır. İnsanlığın böyle bir bilime ihtiyacı var bugün.

Diyorsunuz ki, “Günümüz toplumsal dünyası, eskinin geçip gitmekte olduğu ve fakat yenisinin henüz gelmediği o devrimci diyalektik anın ta kendisidir.” Yakın zamanda iyimser olmayan fakat militan bir pratik bekliyor musunuz? Süreç nasıl gelişecek sizce?

Yine olanaklardan söz edebilirim sadece. İçinde bulunduğumuz gerçeklik insan eylemliliğine açık olanaklar barındırıyor. Bunların her biri reel olarak mümkündür. İçlerinden hangisinin nesnel olarak mümkün olacağına toplumsal dünyanın dinamikleri karar verecek. Tarihteki devrimci diyalektik anları da böyleydi. Yirminci yüzyıl başındaki Avrupa’yı düşünelim… Tam da böyle bir andı. Ama faşizm ile sonuçlandı. Toplumsal dünyanın dinamikleri üzerinde tayin edici rol oynayabilmek önemli. Bu da değişim güçlerine yakın durabilmekle, nabzını tutabilmekle ilgili bir şey. Böylelikle değişimin hızını abartma ve buna paralel olarak değişimi yavaşlatacak şeyleri de hafife alma eğiliminden kurtulursunuz ki politikanın büyük sorunudur bu. Bir iki fabrikada grev oldu diye değişim hızlanmaz. Ve buna paralel olarak, kültürel kimlik ve talepler de (bunlar sınıf kimliğinin açığa çıkma biçimleridir deyip) hafife alınacak şeyler değildir.

> AKP iktidarı ile kültürel alan ilişkisi üzerine bir kitap düşüncesi var, şu sıralar onu yazmaya gayret ediyorum.”

Hazırladığınız yeni bir çalışma var mı? Günleriniz nasıl geçiyor?

Pierre Bourdieu’nün “kültürel üretim alanı” çözümlemesini, daha somut olarak söylemek gerekirse, onun Flaubert ve ‘Duygusal Eğitim’ romanı üzerine yaptığı çalışmayı Nâzım Hikmet ve ‘Memleketimden İnsan Manzaraları’na uyarlamayı denediğim bir çalışmam var, doktora tezimdi, daha önce rahmetli Enver Ercan kitaplaştırmıştı, şimdi sevgili Atilla Birkiye’nin editörlüğünde yeniden basılacak. Şairin ölüm yıldönümüne, 3 Haziran’a yetiştirme arzusundayız, onun hazırlıkları sürüyor. Yeni bir çalışma olarak da AKP iktidarı ile kültürel alan ilişkisi üzerine bir kitap düşüncesi var, şu sıralar onu yazmaya gayret ediyorum.

Halil Cibran, yaşam, ölüm ve bağışlama fikri

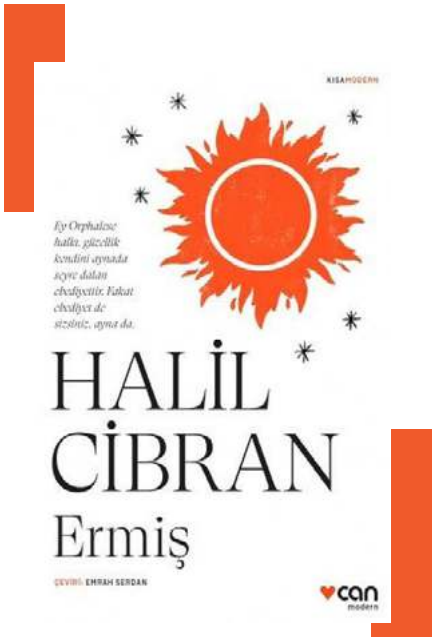
Halil Cibran'ın 'Ermiş' ve 'Meczup' adlı kitapları Can Yayınları tarafından yayımlandı. Bu iki kitap, okuru onun düşüncesiyle buluştururken hakkında kafa yoracak birçok konuyla da karşılaştırıyor.

emek erez

> Halil Cibran ilk eserlerini Arapça, 1918 yılından sonraysa İngilizce yazıyor.

Lübnanlı Halil Cibran, yazar, ressam ve şair kimliğiyle dünya literatüründe yerini alıyor ve ona dair bilgilerin pek çoğunda bu öne çıkıyor. Ancak Cibran aynı zamanda göçmen bir yazar, 1895'te annesiyle birlikte ABD'ye göç ederek Boston'a yerleşiyor. İlk eserlerini Arapça, 1918 yılından sonraysa İngilizce yazıyor. Ona dair anlatılarda bu iki dil arasında kalışından da bahsediliyor. İngilizce yazması onun dünyada tanınan bir sima hâline gelmesini sağlasa da Cibran için de göçmenliğin getirdiği sorunların yaşamında belirleyici olduğu söylenebilir.

Cibran'ın yazısında teolojik izlerden bahsedilebilir ancak onun eleştirel bakışı yazarı tek başına buna indirgemeye izin vermez. Maalouf'un 'Ermiş' kitabı için yazdığı bir giriş yazısında belirttiği gibi: "Bu kitapta tutarlı ve sistematik bir felsefe ya da başlığın çağrıştırdığı üzere bir teoloji arayanların eli boş kalıyor." Sadece 'Ermiş' de değil aslında 'Meczup'da da benzer bir durum var. Bu metinler üslup açısından Nietzsche'nin 'Böyle Buyurdu Zerdüşt'ünü anımsatıyor ki Cibran metinlerinde Nietzsche, William Blake gibi isimlerin etkisi olduğu, ona dair erişebildiğimiz bilgilerden.

Ermiş, Halil Cibran, Çev: Emrah Serdan, 104 syf., Can Yayınları, 2021.

ERMİŞ

Halil Cibran 'Ermiş'te, yurdundan ayrılmak üzere olan bir Ermiş'in, halkıyla son kez buluşmasına ve onların bahsetmesini istediği farklı konular hakkında konuşmasına yer verir. "Çünkü kalmak demek, saatler gecenin içinde yansa da donmak, kristalleşmek ve bir kalıbın içine hapsolmak demek" diyen Ermiş, gitme duygusunu içinde hisseder. Bu duygu onun için "elleriyle bedenini parçalamak" gibi bir anlam ifade etmektedir ancak "anılarındaki diyara ve içinde kabaran tutkuların meskenine duyduğun özlem

İngilizce yazması onun dünyada tanınan bir sima hâline gelmesini sağlasa da Cibran için de göçmenliğin getirdiği sorunların yaşamında belirleyici olduğu söylenebilir.

Meczup, Halil Cibran, Çev: Emrah Serdan, 88 syf., Can Yayınları, 2021.

derin; ne sevgimizle bağlayabilir ne de ihtiyaçlarımızla burada tutabiliriz seni. Lâkin bizi terk etmeden önce şudur dileğimiz, konuş ve hakikatini paylaş bizimle…" diyerek, etrafını saran halkını kıramaz ve son kez düşüncelerini paylaşır; evlilik, çocuklar, aşk, evler, suç ve ceza, bağışlama, yasalar, özgürlük, ölüm, zaman, iyilik-kötülük gibi konularda bilgece bir söylev verir.

KENDİNDEN VERMEK

Zengin bir insan, ondan bağışlamaktan söz etmesini istediğinde şöyle der Ermiş: "Sahip olduklarınızdan bağışladığınızda fazla bir şey bağışlamış sayılmazsınız. Yalnız kendinizden bağışladığınızda gerçekten bağışlamış olursunuz. Mal mülk dedikleriniz yarın ihtiyaç duyabileceğiniz korkusuyla alıkoyup koruduğunuz öteberiden başka nedir?"

İnsanın kendinden bağışlamasını olumlar Ermiş. Kendinden bağışlamak gerçekten seninle ilgili olandan vermektir. Bu, mal mülkten öte bir vermedir, ihtiyaç diye değil gönülden vermedir belki de... Devamında şöyle diyor Cibran: "Kimileri vardır, sahip oldukları çok malın azını verirler, bunu da şanları yürüsün diye yaparlar ve saklı arzuları bağışladıklarına leke sürer." Burada sahte bir erdemlilik çabası yatar, bu bağışlama karşılıksız bir bağışlama değildir, gönülden gelmez varlıklının muhtaç üzerinden kendi "şanını" yürütmesini ve dikey bir hayırseverliği anımsatır ve kişi kendinden bağışlamanın epey uzağındadır. Bu durum yine Ermiş'in bahsettiği içi sızlayarak verenlerin de sahte erdemidir. Peki, bağışlamak nasıl olmalıdır?

"Bir de vermenin sızısını bilmeden veren, ne sevinç arayan ne erdem peşinde koşanlar var-

> Cibran'ın yazısında teolojik izlerden bahsedilebilir ancak onun eleştirel bakışı yazarı tek başına buna indirgemeye izin vermez.

dır; Onlar ki, ötedeki mersin ağacının mis kokusunu havaya üflediği gibi dağıtırlar ellerindekini…" Bu, karşılıksız vermedir, böyle bir durumda veren herhangi bir çıkar gözetmediği gibi, sahte erdemliliğin peşine de düşmez. Ama bağışlamanın en güzeli şöyle olur: "İstendiğinde vermek güzeldir ancak istenmemişken, halden anlayıp vermek daha güzeldir…" Böyle bir bağışlama kendinden veren ile yardım alan arasındaki hiyerarşiyi belirsizleştirir, verenin sahte erdemlilik gösterisi yapmasına izin vermez. Halden anlamak, karşı tarafı ister konuma düşürmemek kıymetlidir çünkü Nietzsche'nin hatırlattığı gibi, "Acı çekeni acı çekerken gördüğümde, onun utancı yüzünden utandım; ve ona yardım ettiğimde de gururunu ağır bir biçimde yaraladım"[1] dememek anlamını taşır.

ELMALAR, NARLAR...

Cibran'ın 'Ermiş' kitabında dikkatimi çeken bir yan da doğanın varlıklarıyla kurulan ilişki. Mesela, "Yemeye İçmeye Dair" bahsinde, şöyle diyor:

"Ve bir elmayı dişlediğinizde ona şunu söyleyin içinizden,

Tohumların bedenimde yaşayacak,

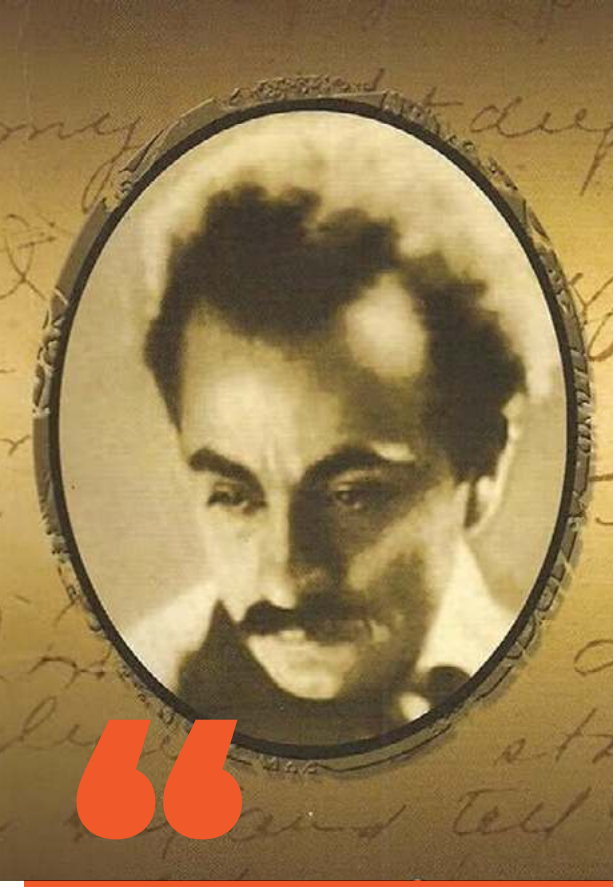
Yarının tomurcukları kalbimde çiçeklenecek,

Güzel kokun nefesim olacak,

Her mevsimde birlikte bayram edeceğiz."

Bu cümleler insanın doğayla karışmasının güzel bir ifadesi. Birbiriyle dönüşen, birbirini yaşatan, tohumları iç içe geçen, biri diğerini çiçeklendi-

1-Nietzsche, F. (2011), "Böyle Buyurdu Zerdüşt", s. 108, (Çev. Ahmet Cemal), İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Cibran ‘Ermiş’te, yurdundan ayrılmak üzere olan bir Ermiş’in, halkıyla son kez buluşmasına ve onların bahsetmesini istediği farklı konular hakkında konuşmasına yer verir.

ren bir ortaklığın göstergesi; şimdilerde kaybettiğimiz, nesnenin ötesinde varlığını tahayyül edemediğimiz tüm o varlıkların birlikteliğinin hatırlatılması. Halil Cibran’ın anlatısında, bitkilerin ve hayvanların bilgeliğinin epey yer ettiği söylenebilir. Özellikle, ‘Meczup’ kitabında ot filizinden, köpeklere, tilkilere, nara, karıncalara söz verir yazar; onların bilgeliğini ortaya koymaya çalışırken bir anlamda seslerini anlatıya taşır ve doğanın kendi içinde türler arasında sürüp giden ilişkisini hatırlatır. Örneğin, “Nar” adlı anlatısında, nar tanelerinin hayalleriyle buluşturur okuru; nar tanelerinde biri dallarında kuşların şarkı söylediği bir ağaç olmayı hayal eder, bir diğeri ona eskiden kendisinin de böyle hayalleri olduğundan bahseder. Başka bir nar tanesi hiçbirinin parlak bir geleceğe sahip olamayacağını umutsuzca dile getirirken, bir diğeri o zaman hayatlarının hiçbir anlamı olmayacağını söyler. Beşincisi bilgece atılır ve şöyle der: “Daha ne olduğumuzu bilmezken ne diye ne olacağımızın kavgasını veriyoruz?” Nar tanelerinin diyalogu her türün kendince bir varlık-yokluk mücadelesi olduğunu düşündürürken biz de türümüzün kimim sorusunun yanıtını ararken yaşadığı varlık krizini ve bu sorunun peşinden kaybolup gidişini anımsarız.

YAŞAM VE ÖLÜM

Cibran ‘Ermiş’te, ölümü yaşamla birlikte düşünüyor. Ölümü bilmek için önce yaşamın kıymetini bilmek gerekiyor çünkü ancak yaşamdan yana olan için ölümün bir anlamı olur.

“Ölümün sırrına ermek istersiniz. Ancak yaşamın kalbinde aramazsanız nasıl bulursunuz onu? Geceyle sınırlanmış gözleri gündüz kör olan bir baykuş ışığın gizemini ortaya çıkaramaz. Ölümün ruhunu

> Cibran ‘Ermiş’te, ölümü yaşamla birlikte düşü nüyor. Ölümü bilmek için önce yaşamın kıymetini bilmek gerekiyor çünkü ancak yaşamdan yana olan için ölümün bir anlamı olur.

karşınızda görmek istiyorsanız kalbinizi yaşamın bedenine açın ardına kadar. Yaşam ve ölüm birdir, nehrin ve denizin bir olması gibi.”

Yaşam ve ölümün iç içe olması birinin kıymetini bilmek için diğerinin farkında olmakla ilişkilenir. İnsanın yaşamı bu kadar olumlamasının ardında yatan da sonluluğa doğru hareket ettiğini düşünmesindendir belki. Bu bilgi ürkütür onu ve yaşamı ölüme çevirmesine de sebep olur. İnsan ölümünü yanında taşır. Ölüm gününün kesinliğinin olmaması onun yaşamını anlamsızlaştırır ama “bedeni yaşama açarsa” dünyadaki tüm yaşamların değerini bilmeyi de başarabilir. Böyle bir durumda yaşam, yaşadım diyebilmeyi, onun coşkusunu hissetmeyi getirir. Sadece ölümü düşünmek iç burkar ama onu yaşamla birlikte düşündüğünüzde, onun bir parçası kıldığınızda belki de Cibran’ın söylediği, “nehrin ve denizin bir olduğu gibi” tahayyül ettiğinizde, aynı akışın parçası olarak düşündüğünüzde, ölümün de anlamı değişebilir ve bu yaşamı da yaşanır kılar. Cibran’a kulak verirsek böyle bir durumda şu olur: “Ümitlerinizin ve arzularınızın derinliklerinde yatar hayatın ötesinde olana dair sessiz bilginiz; Kar altında hayallere dalmış tohumlar gibi baharın hayalini kurar kalbiniz. Güvenin düşlere, sonsuzluğun kapısı onlarda saklıdır.”

Ölümü yaşamla birlikte düşünmek (bunu daha çok doğal ölümle ilişkilendirdiğimizi söyleyelim) belki onu mezarlıkta gülerek karşılamaya neden olabilir. Cibran’ın ‘Meczup’ kitabındaki “Mezarcı” anlatısı bunu anımsatıyor: “Bir keresinde, ölü benliklerimden birini toprağa verirken mezarcı yanıma geldi ve bana şöyle dedi: ‘Cenaze için gelenler arasında bir tek sana kanım ısındı.’ ‘Beni çok mutlu ettiniz,’ dedim, ‘ancak neden kanınız ısındı ki bana?’ ‘Çünkü’

‘Ermiş’ ve ‘Meczup’ okuru Cibran’ın düşüncesiyle buluştururken hakkında kafa yoracak pek çok konuyla karşılaştırıyor.

dedi, ‘başkaları gözü yaşlı gelip gözü yaşlı gider buradan. Bir tek sen güle güle gelip güle güle gidiyorsun.”

Ölümü gülerek karşılamak zor elbette ama yaşamın bilgeliğine erişmişsen, onu başkasına dar etmemişsen, kötülüğe, eşitsizliğe direnmiş, her varlığın hakkını kim ve ne olduğuna bakmadan savunmuşsan, ölüm bir yandan huzur da getirebilir insana...

Halil Cibran’ın ‘Ermiş’ ve ‘Meczup’ adlı kitapları, Can Yayınları tarafından Emrah Serdan çevirisiyle tekrar basıldı. Cibran klasikleri arasında önemli yeri olan bu iki kitap, okuru onun düşüncesiyle buluştururken hakkında kafa yoracak pek çok konuyla karşılaştırıyor. Cibran üzerine çalışılması gereken yazarlardan olduğunu düşünüyorum. Özellikle Avrupa Avangard hareketiyle ilişkisi, göçmenliği ve kendini ifade edebilmek için anadilinden çok İngilizce yazmış bir yazar olması bana kalırsa onun hakkında araştırılması gereken epey şey olduğunu gösteriyor. Ne yazık ki kısa sürede yaptığım araştırmada, yazar hakkında bu merak ettiğim konulara dair kısa notlar dışında çok fazla bilgiye ulaşamadım. Umarım önümüzdeki zamanlarda Cibran’ın yazarlığına, yaşamına ve ressamlığına dair daha fazla bilgi sahibi olabiliriz.

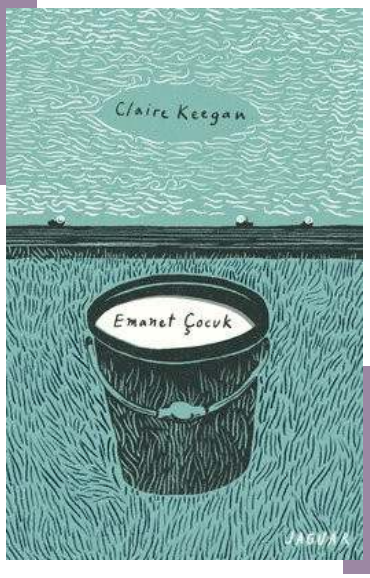
İrlanda kırsalındaki sır dağları

Claire Keegan'ın 'Emanet Çocuk' kitabı Jaguar Kitap tarafından yayımlandı. Yazarın, kitapta okurun üzerinde düşünmesi için yerleştirdiği sırlar, kitabın esas meselesini oluşturuyor.

ali bulunmaz

Claire Keegan’ın kitaplarının özelliği, İrlandalıların yaşamını ve ülkenin mitlerini, öykülerinin ve romanlarının bazen ana unsuru hâline getirmesi, bazen de fonu yapması...

Emanet Çocuk, Claire Keegan, Çevirmen: Behlül Dündar, 80 syf., Jaguar Kitap, 2021.

Claire Keegan, İrlanda’da doğup büyümüş, sonrasında ABD’ye gitmiş ve ardından ülkesine dönmüş bir yazar.

Keegan, çok şey söyleme ya da uzun uzun yazma taraftarı olmadığı; uçsuz bucaksız anlatımlardansa es’ler koyduğu ve kurgudaki bulmacayı okurun tamamlamasını istediği, es’in sesten daha fazla şey anlattığı anlara yoğunlaştığı metinlerinde, çocukluğundan kalma İrlanda manzaralarına bol bol yer veriyor.

Yazarın kitaplarının bir diğer özelliği, İrlandalıların yaşamını ve ülkenin mitlerini, öykülerinin ve romanlarının bazen ana unsuru hâline getirmesi, bazen de fonu yapması.

Keegan’ın öykülerinde ve romanlarında öne çıkan temaların başında, kutsallaştırılan ya da toz kondurulmayan ve “kurum” diye nitelenen ailenin arka planındaki kirin pasın, mutsuzlukların, konuşulmayanların ve şiddetin anlatımı geliyor. Teslim bayrağı çekilmiş “kader”den dem vuran yazar, aslında bunu değiştirme veya tersine çevirme olanağının bulunduğunu sezdiriyor. Daha doğrusu, okurun mevcut sorunları ve onların üstesinden gelme imkânını fark etmesini bekliyor. Bu da yazarın az ve öz anlatımının bir yansıması. ‘Emanet Çocuk’ da Keegan’ın bu anlatımının önemli bir örneği.

TEKİNSİZ ‘YENİ HAYAT’

‘Emanet Çocuk’, yedi-sekiz yaşlarındaki anlatıcı kızın, tanımadığı bir ailenin yanına verilme arifesinde başlıyor. İrlanda’nın yeşillikleri içinde, anlatıcının şaşkınlığı ve biraz da huzursuzluğu hâkim bu açılışa.

> Kegan'ın öykülerinde ve romanlarında öne çıkan temaların başında, kutsallaştırılan ya da toz kondurulmayan ve 'kurum' diye nitelenen ailenin yer alıyor.

Keegan bu havayı, her zamanki gibi kısa, alt metinleri yoğun cümlelerle ve diyaloglarla sunuyor okura. Anlatıcı, kendisini başka bir eve götürüp tanımadığı bir aileye verecek babasının ruh hâlini tarif ederken, "yeni ailesi" Kinsellalar'ı ve onlarla neler yaşayabileceğini düşünüyor: "Büyük, eski bir çiftlik evinde mi oturuyorlar acaba diye geçiriyorum aklımdan ya da tek katlı yeni bir ev mi; helalı banyoları evin dışında veya içinde midir, musluk suları var mıdır diye düşünüyorum. Kendimi karanlık bir yatak odasında, başka kızlarla birlikte sırtüstü uzanmış hayal ediyorum; birbirimize bir şeyler söylüyoruz, sabah olunca bir daha bahsini açmayacağımız şeyler…"

Babasıyla bu gidiş hakkında konuşmaya çalışan anlatıcı, beklediği yanıtları, daha doğrusu ayrıntılı cevapları alamadıkça hayal kurmayı sürdürüyor ve zihninde yeni sorular dolanmaya başlıyor. Kısa süre sonra, yalanlar ve gerçekler birbirine karışıyor, yeni ve bildiği yaşam arasındaki tekinsiz sınırda durduğunu fark ediyor anlatıcı: "Bir yanım babamın beni burada bırakıp gitmesini, diğer yanımsa bildiğim yaşama geri götürmesini istiyor. Öyle bir noktadayım ki ne bugüne değin olduğum kişi ne de olabileceğim yeni kişi olabiliyorum."

Kısa cümleler içinden anlatıcının "eski" hayatına, evine ve ailesine dair ipuçları ediniyoruz; babası kendi hayatını yaşıyor ve öyle uzun uzun konuşmalara gelemiyor. "Payına düşen sadece iştir" dediği annesi ise evi çekip çevirirken ailenin iki yakasını bir araya getirmek için daima "tetikte" bekliyor. "Yeni hayatına" adım atan anlatıcı, "burada odalar ve düşünmek için zaman var" diyor.

‘Emanet Çocuk’ta Keegan’ın novellaya serpiştirdiği ya da satır aralarına, okurun üzerinde düşünmesi için yerleştirdiği sırlar, kitabın esas meselesi oluyor.

“Yeni hayatında” ve “yeni evinde” öğrendiği şeyler çoğalıyor anlatıcının; öncelikle aile olmanın ne anlama geldiğini, ardından “yeni ailesinin” evinde “sırlara yer olmadığını” kavramaya başlıyor. “Yeni annesi”, “bir evde sır varsa orada utanç vardır, utançsa ihtiyacımız olan bir şey değil” diyor.

Keegan, bu cümlelerle olan biteni konuşmamak, yaşananları sümen altı etmek ya da halının altına süpürmek ve herhangi bir sır bırakmamak, karanlıkta hiçbir şey kalmamasını sağlamak arasına belli belirsiz bir sınır çiziyor. Diğer bir deyişle bir şey söylememek ve söylemek arasındaki ikileme dâhil ettiği okurdan hikâyedeki boşlukları doldurmasını bekliyor.

YALNIZ BİR ÇOCUK

Keegan, anlatıcı küçük kızın yaşayıp gördüklerine dair zihnindeki gedikleri de çıkarıyor karşımıza; babasının onu Kinsella çiftinin yanına bırakmasıyla doğan aidiyet problemi bunlarından biri. Geniş yeşillikler, çiftlik yaşamı, hayvanlar ve sakin ortamın ardındaki huzursuzluğa ilişkin nüveleri, hem düşüncelerini dillendiren anlatıcıyla ve mutluluğu hatırlamayı başaramamasıyla hem de ona öğütler veren “yeni annesi”nin tavrıyla ortaya koyuyor yazar.

Kinsella ailesi ve küçük kız arasındaki diyaloglar çoğalıp ilişki ilerledikçe “sırları”, tekinsizlikleri ve anlatıcının yaşam karşısındaki yalnızlığını fark ediyoruz. Babanın, kızını hızla “yeni evine” yerleştirmesi ve çocuğun, bu tanımadığı ortamdaki bocalamaları, söz konusu yalnızlığı daha belirgin hâle getirirken günlerin birbirinin aynısı olduğunu söylüyor anlatıcı: “Bir şeyleri, hissettiğim rahatlığı sona erdirecek bir şeyleri (uykuda altımı ıslatmak, büyük bir gaf yapmak,

Keegan, pastoral tabloların ve yaşamın ardındaki trajedileri, travmaları ve karanlık noktaları görmesini istediği okurun, ‘hiçbir şey söylemek zorunda olmayanlar’ın suskunluğunun arkasındaki sır dağlarına tırmanmasını bekliyor.

eşyaları kırmak gibi) bekleyip duruyorum ama her geçen gün bir öncekinin neredeyse aynısı.”

Anlatıcı küçük kızın, Kinsellaların büyük sırrını; evin küçük oğlunun başına gelenleri öğrenmesi ise novellanın kırılma noktasını oluşturuyor. Ailesinin yanına döndüğünde ise susmayı, daha doğrusu olan bitenle ya da öğrendikleriyle ilgili konuşmamayı bilecek kadar büyümüş hissediyor kendisini.

Keegan’ın novellaya serpiştirdiği ya da satır aralarına, okurun üzerinde düşünmesi için yerleştirdiği sırlar, kitabın esas meselesi. Bunları anlatmak veya karakterlere anlattırmak yerine, suskunluklardan çekip çıkarılmasını bekliyor yazar. Keegan, pastoral tabloların ve yaşamın ardındaki trajedileri, travmaları ve karanlık noktaları görmesini istediği okurun, “hiçbir şey söylemek zorunda olmayanlar”ın suskunluğunun arkasındaki sır dağlarına tırmanmasını bekliyor.

Yıldız Tozu: Yetişkinler için bir peri masalı

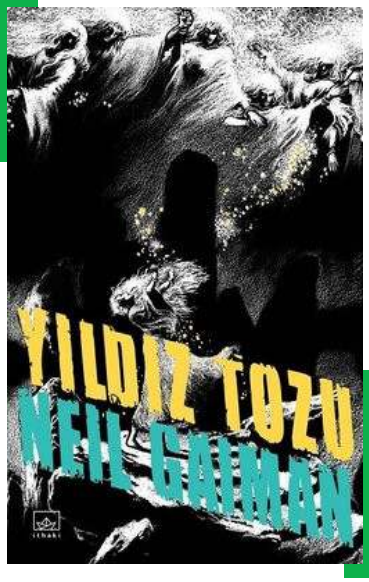
Neil Gaiman'ın kaleme aldığı 'Yıldız Tozu' yeni baskısıyla İthaki Yayınları tarafından yayımlandı. Gaiman'a illüstrasyonlarıyla Charles Vess eşlik ediyor.

okan çil

> Neil Gaiman, Newbery, Carnegie, Hugo, Nebula, Dünya Fantezi, Will Eisner, Bram Stoker gibi pek çok ödüle layık görüldü.

1960 yılında doğan Neil Gaiman, dünyanın en sevilen fantastik kurgu yazarlarından biri. Romanların yanı sıra çizgi roman yazarlığı da yapan Gaiman, Newbery, Carnegie, Hugo, Nebula, Dünya Fantezi, Will Eisner, Bram Stoker gibi pek çok ödüle layık görüldü. Gaiman'a bu ödülleri getiren ve onu çevrildiği pek çok dilde çoksatanlar arasında yükselten bir sürü kitaptan söz edebilsek de, içlerinden bazıları okurlarınca farklı bir yere konur. Bu kitapların başında 'Amerikan Tanrıları, 'Mezarlık Kitabı', 'Sandman serisi' ve tabii ki 'Yıldız Tozu' gelir.

'Yıldız Tozu', Gaiman'ın bir gün araba sürerken yolda gördüğü bir duvardan esinlenerek yarattığı bir dünyadır aslında. Kaba hatlarıyla düşündüğü bu dünyanın adını da "Duvar" koymak ister ama ilerleyen günlerde, bir edebiyat ödülü kutlaması için arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde tuhaf bir şey yaşar; kayan bir yıldız görür. Ve o yıldız hem kitabın adını hem de tasarlanan dünyayı değiştirip yepyeni bir hale sokar. Partiyi bırakıp bir anda kurmaca âleme dalan Gaiman, ünlü illüstratör Charles Vess'i bir köşeye çekip hikâyeyi ana hatlarıyla anlatır ve iki büyük kalem o gece el sıkışırlar.

Yıldız Tozu, Neil Gaiman, Çevirmen: Ayda Sungur, 232 syf., İthaki Yayınları, 2021.

1951 doğumlu Charles Vess, ana akımda ve bağımsız pek çok çizgi roman projesinde çizerlik yapan, çeşitli sergiler açan önemli sanatçılar arasında anılagelir. Hugo, Eisner, Dünya Fantezi, Locus gibi pek çok ödüle layık görülen Vess'in en sevilen işlerinin başında da 'Sandman serisi' ve 'Yıldız Tozu' gelmektedir.

HANGİ AŞK GERÇEKTİR?

1997'de dört sayılık bir seri olarak piyasaya sunulan 'Yıldız Tozu', ilerleyen yıllarda tek sayı halinde de yayınlandığı gibi, Gaiman tarafından

‘Amerikan Tanrıları, ‘Mezarlık Kitabı’, ‘Sandman serisi’ ve ‘Yıldız Tozu’ Gaiman’ın pek çok dilde çok satanlar arasına giren kitaplarıdır.

resimsiz bir roman olarak da okurlarının karşısına çıktı. İlk olarak 2014 yılında çevrilen bu versiyondan sonra, geçtiğimiz günlerde Vess’in yeni illüstrasyonlarıyla zenginleştirdiği resimli edisyonu da dilimize kazandırıldı. Ayda Sungur tarafından çevrilen bu edisyon, diğer Neil Gaiman kitapları gibi İthaki Yayınları etiketine sahip.

“Hayattan ne istiyorsun?” diye sordu peri kız.

“Bilmiyorum,” diye itiraf etti Dunstan. “Seni, sanırım.”

“Ben özgürlüğümü istiyorum,” dedi kız.

İngiltere’nin uzak bir yerinde, pek kimsenin bilmediği, gizemli bir köyde başlıyor her şey. Köy, etrafını çevreleyen duvardan alıyor ismini, herkes oraya Duvar köyü adını veriyor. Köyün etrafındaki bu duvarın tek bir girişi var ve o giriş 7/24 nöbetçiler tarafından kontrol altında tutuluyor. Köylünün görev dağılımıyla nöbet tuttuğu bu yerden kimsenin girip çıkmasına izin verilmiyor. Bu gelenek, yüzyıllardan beri bu şekilde gelmiş, bu şekilde gidiyor. Tek bir durum hariç.

Dokuz yılda bir düzenlenen panayır zamanı misafirlerin gelmesine ve ticari, kültürel alışverişe müsaade ediliyor. Misafirler arasında sadece insanlar yok; cadılar, periler, türlü yaratıklar da var. Hepsi doluşup panayır alanında yayıldıklarındaysa eğlence ve etkileşim başlıyor.

Kitap, Duvar köyünde, panayır kalabalığında açılıyor. Köyün delikanlılarından olan Dunstan Thorn panayır alanını gezerken bir tezgâha yaklaşıyor ve kendisine yardımcı olan esir bir peri kızından bir çiçek satın alıp ödemeyi öpücükle yapıyor.

> Yıldız Tozu', Gaiman'ın bir gün araba sürerken yolda gördüğü bir duvardan esinlenerek yarattığı bir dünyadır. Hikâye duvardan çıkar!

Ne var ki iş bir öpücükle kalmıyor. Dunstan duvardan gizlice ormana kaçıp peri kızıyla birlikte olduktan sonra köye dönüyor ve her şeyi kısa sürede unutuyor. Evlenip çoluk çocuk sahibi olan Dunstan, hayat koşturmacasına dalıp sıradan bir hayat sürerken, bir gece köyün girişine bir sepet bırakılıyor. Sepetin içinde bir çocuk, çocuğun üstünde de bir kâğıt var ve kâğıtta "Tristran Thorn" yazıyor.

KAHRAMANIN SONSUZ YOLCULUĞU

Tristran Thorn, köylü tarafından "dışarılıklı" karşılanarak büyüyüp bir şekilde delikanlılık çağına geliyor. Köyün güzellerinden sayılan Victoria'ya gönlünü kaptırıyor ama Victoria onu pek umursamıyor. Bir gece beraber yürürlerken, onu ne kadar sevdiğini, sevgisi için neler yapabileceğini anlatmaya başladığında gökyüzünde bir yıldız kayıyor. Tristran yıldızı gösterip, *"Bir öpücük ve evlenme sözü uğruna şu kayan yıldızı sana getiririm"* diyor.

Victoria da bu teklifi kabul ediyor, kayan yıldızı getirirse onunla evleneceğini söylüyor. Tristran Thorn işte bu motivasyonla derhal hazırlanıp kayan yıldızın peşine düşüyor ve aşkını ispatlamak için bir sürü zorluğa göğüs germeye başlıyor.

'Yıldız Tozu'nun temel tartışmalarından biri de böylece başlıyor. Okurlara, "Aşk nedir? Aşkın ispata ihtiyacı var mıdır? Gerçek aşk nasıl anlaşılır?" gibisinden sorular sorarak, Tristran'ın duyguları üzerinden kendimizi sorgulamamıza da aracı oluyor.

İlerleyen sayfalarda bu yıldızın peşine başkalarının da düştüğünü görüyoruz: Fırtınahisarı'nın Seksen Birinci Lordu ve Yüksek Kayalıklar'ın

“

2007 yılında beyazperdeye aktarılan ‘Yıldız Tozu’ adeta bir yıldızlar geçidini andırıyor. Yönetmenliğini Matthew Vaughn’un yaptığı filmin senaryosu Jane Goldman’a ait. Oyuncu kadrosuna baktığımızdaysa karşımıza birbirinden değerli isimler çıkıyor; Charlie Cox, Robert De Niro, Michelle Pfeiffer, Ricky Gervais...

Efendisi olmak için yarışan kardeşler; sonsuz güzellik ve ömür hırsıyla harekete geçen cadı kardeşler de maceraya ortak oluyorlar. Böylece yıldızın sadece bir yıldız olmadığını anlamaya başlıyoruz.

GERÇEK AŞK NASIL ANLAŞILIR?

“Yıldız tozu, yetişkinler için bir peri masalıdır” diyor Gaiman. “İçinde cinsellik, yoğun macera ve hafif komedi, en önemlisi de merak duygusu olacaktır...”

“Bu büyünün ve insanlığın hikâyesi. İçinde cadılar, devler, konuşan hayvanlar ve kuşlar, büyücüler, kaleler ve ağaçlar; esirler, tuzaklar, kaçışlar, kâbuslar ve romantizm var. Ve çocuklara göre bir hikâye değil.”

2007 yılında beyazperdeye aktarılan ‘Yıldız Tozu’ adeta bir yıldızlar geçidini andırıyor. Yönetmenliğini Matthew Vaughn’un yaptığı filmin senaryosu Jane Goldman’a ait. Bu ikili daha önce Kingsman serisinde ve bazı Marvel projelerinde de beraber görev aldıkları için fantastik dünyaya oldukça aşinalar. Oyuncu kadrosuna baktığımızdaysa karşımıza birbirinden değerli isimler çıkıyor; Charlie Cox, Robert De Niro, Michelle Pfeiffer, Ricky Gervais…

Önce romanı, akabinde resimli edisyonu okuyup, son olarak da filmi izleyerek ‘Yıldız Tozu’nu daha geniş kapsamlı olarak keşfedebilir, kendi kişisel yolculuğumuza çıkabiliriz. Böylece aşka ve âşıklara yöneltilen sorulardan nasibimizi alarak ve becerebildiğimiz ölçüde onlara cevap vererek bu yolculuğu farklı bir yere de taşıyabiliriz. Kim bilir…

Dilek Türker'den öyküler: Dışarısı bahar

Dilek Türker'in öykü kitabı 'İpekten Örer Zırhını' İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Yazar kitapta, merakları, bitmeyen umutlarıyla içlerindeki baharı arayan karakterlerin peşine düşüyor.

buse özlem bay

Dilek Türker, İletişim Yayınları tarafından yayımlanan yeni öykü kitabı ‘İpekten Örer Zırhını’ ile şefkatleri, merakları, huzur arayışları ve bitmeyen umutlarıyla kendi içlerindeki baharı arayan karakterlerin peşine düşüyor.

İpekten Örer Zırhını, Dilek Türker, 108 syf., İletişim Yayınları, 2021.

“Yüz binlerce insan avuç içi kadar bir yere toplanıp üst üste yaşadıkları toprak parçasını çirkinleştirmek için var güçleriyle çalışmış olsalar; (...) çevredeki tüm ağaçları kesmiş, tüm hayvanları, kuşları uzaklaştırmış olsalar bile gene de ilkbahar ilkbahardı. Kentte bile güneş pırıl pırıldı gökyüzünde. Çimenler yalnız bulvar yeşilliklerinde değil, koparılıp atılmadıkları her yerde, kaldırım taşlarının arasında bile boy atıyor, yeşeriyordu” der Tolstoy ‘Diriliş’in açılış cümlelerinde. Özellikle içinde bulunduğumuz günlerde, yüzyıllar önce yazılmış bu cümlelerle yeniden karşılaşmak bahar günlerinin ve doğanın nasıl da bize yenik düşemediğinin kanıtı oluyor âdeta. Betonların arasından da olsa, yıpransa da, yorulsa da, biz onu camların ardından izlemek zorunda kalsak da yaşam, her halükârda yeşermenin bir yolunu buluyor.

Dilek Türker, İletişim Yayınları tarafından yayımlanan yeni öykü kitabı ‘İpekten Örer Zırhını’ ile şefkatleri, merakları, huzur arayışları ve bitmeyen umutlarıyla kendi içlerindeki baharı arayan karakterlerin peşine düşüyor. On iki öyküden oluşan eserde okuduğumuz her bir karakter, içinde bulundukları telaş ve endişe dolu dünyanın ortasında güneşi görmek isteyen ağaçlar gibi inatla daha yükseklere uzanmak istiyorlar.

Hep Kitap’tan çıkan ilk öykü kitabı ‘Avucumda Çimen İzi’nde olduğu gibi Türker, yaşam içindeki küçük anların peşine düşüyor. ‘İpekten Örer Zırhını’nın ilk öyküsü olan “Kendi ıslığında”, bir Didem Madak dizesiyle açılıyor: “Bazen gecenin ortasında yağda yumurta pişiriyorum. / Dünyanın en ıssız cızırtıları bunlar Işıl, / Duyuyor musun?” Madak’ın bu sesini tüm öykülerde duyuyoruz. Dünyanın büyük ihtişamı içinde Türker’in öyküleri ıssız cızırtılar gibi sessizce yerlerini

> On iki öyküden oluşan eserde okuduğumuz her bir karakter, içinde bulundukları telaş ve endişe dolu dünyanın ortasında güneşi görmek isteyen ağaçlar gibi inatla daha yükseklere uzanmak istiyorlar.

alıyor ama Işıl gibi onları duyanlar elbette var olmaya devam ediyor. Bu tanıdık hikâyelerdeki gündelik dakikalar aslında karakterlerimizin hayatlarındaki küçük "milat" anları. Hepimizin her gün yaşadığı, yaşarken fark etmediği ama bizleri sonsuza kadar değiştiren küçük anlar… Tutunmamızı sağlayan aydınlanma anları…

Türker, öykülerini kaleme alırken büyük başlangıçlar ve kesin sonlar tercih etmiyor. Bu da bizlerde sanki bir öykü okumuyormuşuz da yolda gördüğümüz bir insanın hayatına kaçamak bir bakış atıyormuşuz hissini uyandırıyor. Bu anlatım tercihi zaman zaman Barış Bıçakçı'nın üslubunu anımsamamıza neden olurken Türker'in gözlem gücü ve her karakterin sesine rahatça bürünebilmesi, öykülerinin inandırıcılığını en üst seviyeye ulaştırıyor.

"Ayağının içinde hep sivri bir taş varmış gibi gezenler", hastanede yalnız başına karşılanan bir yeni yıl gecesi, kendi çocukluğunu unutmayan ve bu yüzden ağlayan bir çocuğa iyi gelebilen yetişkinler, dede ve anneanneyle geçirilen sakin sabahlar, yaz aylarının kokusu, bizi biz yapan hatalar, yalnızlıklar, şehre uzak ormana yakın anlar; bütün bu anlarda ufak bir direniş, ipek zırhlarla savaş alanında mücadele ediş ve her seferinde yeniden doğmanın küçük sevinci var. Sevginin, yaşamın ve umudun ördüğü bu zırhlar her ne kadar "kırılgan" görünse de karakterlerimizi koruyan tam da bu kırılganlık oluyor. Dış dünyanın alışık olduğu kitlesel umarsızlığın tersine, içlerindeki "farklılıklar" onları âdeta efsunluyor. 'İpekten Örer Zırhını', 'dışarısı' baharken içimizdeki baharı dizginlemenin ne kadar da zor olduğunu bizlere yeniden hatırlatıyor.

Serkan Gülpınar ‘Zerban’ı anlattı: Tütün öykülerin kaderi...

Serkan Gülpınar’la Holden Kitap tarafından yayımlanan öykü kitabı ‘Zerban’ı konuştuk. Gülpınar, “Hasan’ın anlatacakları henüz bitmedi” dedi.

nevra nergiz

> Serkan Gülpınar'ın ilk öykü kitabı 'Zerban', birbirine yaslanan 12 geçişken öyküden oluşuyor.

Yazar Serkan Gülpınar'ın ilk öykü kitabı 'Zerban', Holden Kitap tarafından yayımlandı. Yaktığı her sigarada yarasına koşan, travmalarla bezeli çocukluğunu hatırladıkça içini deşip kanatan Hasan'ın 'Zerban' efsanesi etrafında çırpınan anılarında; gerçekle düş, sevgiyle nefret, umutla çaresizlik kol kola giriyor.

Birbirine yaslanan 12 geçişken öyküden oluşan kitabını bellek, duygusal miraslar ve mistisizm temalarını seven okurlara armağan eden Gülpınar ile kitabını konuştuk.

Kasedi sona sararak başlamak istiyorum: Efsanevi 'Zerban' hikâyesi ile başlayacağım. Kitabın son bölümünde anlatılan, etkileyici bir mitoloji bu. Peki, karakterimiz Hasan için de 'Zerban' yalnızca bir efsane mi? Yoksa çok daha fazlası mı?

Bu soruyu bekliyordum aslında ama biraz daha ileride. Öte yandan Zerban, esas hikâyesine dek anlatılagelen tüm öykülerde beliriverdiği için ilkin anlatıcı konumundaki Hasan'a Zerban'ın ne ifade ettiğiyle ilgili soruyu yanıtlamam gerekeceğini tahmin ediyordum doğrusu.

Zerban, esasında koca bir kayanın dibinden usul usul süzülen bir su kaynağı. Ne var ki kasabalı için bundan çok daha öte bir anlamı var bu su kaynağının. Gök mavisi gözleri, güneş sarısı saçlarıyla bastığı yerlerde yaşam, baktığı yerlerde güzellik yaratan bir kızın, Zerban'ın, kirlenmemek için Tanrı'ya yakarıp kendisini çağıl çağıl akan bir suya dönüştürmesini dilediği mistik bir göze… Her sonbahar, adına kurbanlar kesilir, başında yalan söyleyenin heba olacağına inanıldığı için adı anılarak yeminler edilir. Bir başka deyişle doğrunun, gerçeğin, saflığın mekânıdır Zerban.

Zerban,
Serkan Gülpınar, 112 syf.,
Holden Kitap, 2021.

> Zerban, esasında koca bir kayanın dibinden usul usul süzülen bir su kaynağı. Ne var ki kasabalı için bundan çok daha öte bir anlamı var bu su kaynağının.”

Annesinin, elinden sıkıca kavrayıp Zerban’a götürdüğü Hasan için de, o vakitler belki efsanevi, mistik ya da kutsal bir yerdir. Ancak sonrasında bundan da çok daha fazlası tabii. Zerban’da yaşanan onca trajediyi annesinden, dayısından, teyzesinden dinleyerek aktarır Hasan. Dolayısıyla tanığı olmadığı acılar değildir kendisi için Zerban’ı daha anlamlı kılan. Hasan için Zerban demek, annesi demek her şeyden önce. Çocukken, evde yaşananlardan annesiyle beraber kaçıp kaçıp adeta sığındıkları, birbirlerinin yaralarını sardıkları esas evleridir çünkü Zerban. Her şeyi unuttukları, sevgilerini birbirlerine gösterebildikleri tek yer.

‘HASAN’IN ANLATACAKLARI HENÜZ BİTMEDİ’

Hasan’ın hayatının önemli bir bölümünden detaylı öyküler dinliyoruz ‘Zerban’da ve büyük izler bırakan, travmatik hikâyeler bunlar. Ancak buna rağmen Hasan’dan, olanların onun üzerindeki tezahürlerinden az malumatımız oluyor. Hasan için tek bir sıfat kullanmam gerekse, ona tereddütsüz “ketum” derdim. Neler oluyor Hasan’ın içinde sahi?

Çok haklısınız, bahsi geçen hikâyelere dair Hasan’ın yaklaşımı çok ketumca. Onca acı şeyi anlatıp ya da aktarıp duruyor ancak bir ikisi dışında bunlara dair duyguları pek de anlaşılmıyor. Olan biteni çok önceden duyduğu, dinlediği için belki de. Seneler sonra doğduğu kasabaya dönen Hasan’ın aktardıklarının küçük bir kısmı, onu bir miktar şaşırtsa da bu şaşkınlık çarçabuk yerini kabule bırakıyor. Bu ketum tutumu, Hasan’ın iki öyküde satır aralarına serpiştirdiğim, son öyküdeyse görünür kılmaya çalıştığım derdiyle ilgili de olabilir. Bir de, bir türlü kapanmak bilmeyen avlu kapısı yüzünden muhakkak.

> Her sonbahar, adına kurbanlar kesilir, başında yalan söyleyenin heba olacağına inanıldığı için adı anılarak yeminler edilir. Doğrunun, gerçeğin, saflığın mekânıdır Zerban.

“Unutmak” arzusuyla geldiği kasabasında, unutmayı çok istediği ancak hatırından çıkarmaya gücünün bir türlü yetmediği çocukluğu da üzerine karabasan gibi çöküyor üstelik. Ancak “ketum” yerli yerinde bir sıfat onu nitelemek için. Bu kitap için en azından. Hasan’ın anlatacakları henüz bitmedi çünkü.

Avludan bahsetmişken hemen sorayım: Hasan, içindeki o avlu kapısından geçip çocukluğuna gittiğinde orada ne buluyor?

Son romanı ‘Kara Sis’te anlatıcısına, “İnsan yaşlandıkça yarasına koşuyormuş” cümlesini söyletir Kemal Varol. Tabii Hasan, henüz o romandaki anlatıcı kadar yaşlı değil. Biyolojik olarak değil en azından. Ancak ruhu çok yaşlı Hasan’ın. Yarasına son sürat koşacak kadar hem de.

Hasan’ın içindeki ve de kapısı bir türlü kapanmayan o avluda, koşup koşup yoruldukça soluklandığı, ardından gene koşmaya başladığı yaraları var elbette. Her şeyden evvel, annesi var. Onun iç çekişleri, pirinç ayıkladığı sırada denk geldiği kapkara taşa dalıp gitmeleri, uykusunda inlemeleri… Babası da var muhakkak. Babasının; suskunluğunda bıyığını çekiştirirken, sarhoşluğundaysa bağırırken devleşen burnunun hemen kenarındaki koca ben var mesela. Yerle göğü inletircesine savrulan küfürler, duvardan duvara fırlatılan annesinin cam bir bardak gibi parçalanışı, minicik yanaklarına art arda inen tokatlar, yatağa koşup yorganı başına çekişi var.

Meryem var bir de. Kokusu, kibritleri, rengarenk entarisi, kasıklarını yumruklayışı var.

‘İNSAN EVLADININ EN BÜYÜK ARZUSU SONSUZA DEK YAŞAMAK’

> Hasan'ın içindeki ve de kapısı bir türlü kapanmayan o avluda, koşup koşup yoruldukça soluklandığı, ardından gene koşmaya başladığı yaraları var.

Kitap, okuru hafıza ve bellek üzerine düşündürtecek pek çok metaforla bezeli. Bir yönüyle aslında toplumsal hafızaya da atıflar var. Modernitenin unutturucu bir tabiatı olduğunu da varsayarsak, bu öyküler sizce unutmak üzerine mi, yoksa hatırlamak mı?

'Gılgamış'tan başlayacak olursak, insan evladının en büyük arzusu sonsuza dek yaşamak galiba. Yüz küsur yaşında hayata gözlerini yuman dedemin, ölümünden hepi topu üç ay kadar önce gözlerimin içine bakarak kurduğu "İnsan epey ihtiyarlıyor oğul ama gönlü genç kalıyor" cümlesi de, destandaki ölümsüzlük arayışını teyit ediyor sanki. Benim böyle bir isteğim yok gerçi. Şimdilik en azından. Böyle bir arzumun içimde bir yerlerde gizlenip gizlenmediğini anlayabilmem için bu dünyada, iki ya da üç on yıl daha vakit geçirmem gerekecek. Bu opsiyonu da tanıyorum kendime.

"Ölmemek" arzusu en büyüğüyse, ikincisi "unutmak" bana kalırsa insan evladının. Hatırlamayı istemediğimiz onca şey var ki her birimizin yaşamında, en umulmadık zamanlarda gün yüzüne çıkıp perperişan ediyor bizi. Dolayısıyla, kimse bir şeyi unutmuyor bence. Unutmaya çabalıyor sadece, zihnindeki halının altına süpürüyor orada burada ne varsa. Böyle olunca da unuttum sanıyor kendince. Öte taraftan, 'hayatımız' dediğimiz şey; günü kurtarmaya dönük politik nutukların, modern yaşamın, dönüşen tüketim alışkanlıklarımızın ve de sosyal medya mecralarının bizlere neredeyse emrettiği ancak üflesen yıkılacak denli kırılgan bir şeye evrildi evrilecek. Bu, unutmayı olmasa da galiba hatırlamak istemediğimiz onca şeyi, demin zihnimizdeki halı dediğim o halının altına daha çabuk atmamıza yol açıyor sanki. Bilemiyorum yine de.

> Ruhu çok yaşlı Hasan'ın. Yarasına son sürat koşacak kadar hem de...

Kitapta, başta Hasan olmak üzere, hikâyelerini dinlediğimiz tüm karakterlerin de 'unutama-ma' derdinden muzdarip olduğunu söyleyebilirim. Herkesin, tıpkı Zerban'ın kapkara entarisi gibi anıları, sırları var kasabada. Hasan'ın yatalak annesinin bile, o karmakarışık aklıyla onca ayrıntıyı unutması pek mümkün olmadığına göre, galiba hatırlamak üzerine kitap.

Pek çok ölüm sahnesiyle de karşılaşıyoruz öykülerde. Ana karakter Hasan, ölümün eylemsizliği ve hareket edememe haliyle yüzleştiğinde çok ufak yaşlarda. Bu ona, "Hiçbir yere bağlanma, sürekli hareket et, yoksa ölürsün" hissi mi veriyor? Hatta şöyle de sorabilirim belki: Hasan'ın yaşadıkları çocukluğunun kefareti mi?

Bana kalırsa, Hasan'ın bırakın bir yerlere gitmeyi, kıpırdamaya bile mecali yok. Kibrit adlı ilk öyküde çocukken tanık olduğu ölüm esnasında nasıl donakalmışsa hâlâ da öyle. Kül'de, annesi ve amcası onu kente götürme konusunu tartışırlarken Hasan yorganını burnuna dek çekmiş, tavandaki yamuk yumuk kütüklere bakarak dinler onları. Sonra da "Gitmek istemiyordum. Hiçbir yere" der mesela. Karacaoğlan'ın deyişiyle söyleyecek olursam, yalan dünyaya çıkışamayacak denli kıpırtısızdır Hasan.

Ölümden o da korkuyor elbette. Ancak bu korku, onun harekete geçmesini sağlıyor diyemem. Olsa olsa sürükleniyor bir yerden bir yere. Çocukluğunda annesi peşinden sürükleyip nasıl Zerban'a götürürüyorsa, yetişkinliğinde de Kahveci Adnan'ın, dayısının, teyzesinin yahut bir başkasının peşi sıra sürüklenip kımıldayabiliyor ancak. Kımıldayınca da onlardan dinlediği ya da onlarlayken hatırladığı hikâyeleri anlatıyor bize güç bela.

‘Gılgamış’tan başlayacak olursak, insan evladının en büyük arzusu sonsuza dek yaşamak...

Tüm bunları, Hasan’ın çocukluğunun kefareti olarak mı görmeliyiz bilemiyorum ama Hasan kitap boyunca zaman zaman içini kanatıp duruyor diyebiliriz. Diğer taraftan, evet, kitapta pek çok ölüm var. Üstelik kasabalıların da bu ölümlerin çoğuna yaklaşımları hususunda Hasan’dan pek farkı yok. Tıpkı Hasan gibi her ölümde, üstelik sadece ölüm karşısında da değil, her durumda taş kesiliyorlar. Nemrut’taki heykeller gibi…

Öyküleri okurken zihnimde, kısa metrajlı filmler oynadı sanki. Burnuma anason kokuları geldi, bir yerden kibrit çaktı, toprak evin hezanları üstüme üstüme devrildi, sigara dumanından genzim yandı… Karakterlerin zenginliği ve gerçekliği de eklenince o filmleri net bir şekilde hayal edebildim. Bu, yazar olarak bilinçli tercihiniz miydi? Okura bunu yaşatmayı planlamış mıydınız?

Bu dediklerinizi yapmayı becerebilmişsem ne mutlu bana. Evet, öyle olsun istedim. Bana olan biteni uzun uzadıya anlatan değil de gösteren metinleri okumayı daha fazla seviyorum ben çünkü. Çok kişisel bir şey bu elbette. Tıpkı yazma deneyimi gibi. Herkes, bu tarz metinleri okumaktan zevk duyar yahut bu tarz şeyler yazmakla hazza ulaşır demeye çalışmıyorum. Haddim değil benim.

Bir kere, kısa ya da uzun metrajlı fark etmeksizin film izlemeye bayılıyorum ben. Gözlerimi hayran hayran beyazperdeye ya da televizyonun ekranına diktiğimde, sinemanın hikâye anlatımını kıskanmıyor da değilim zaman zaman. Söz konusu sahne her neyse o anda, bunu sözcüklerle acaba nasıl dile getirebilirim demekten kendimi alamıyorum ne yalan söyleyeyim. Sonrasında, bir de sinema denilen sanatta her

> Hasan'ın bırakın bir yerlere gitmeyi, kıpırdamaya bile mecali yok. Kibrit adlı ilk öyküde çocukken tanık olduğu ölüm esnasında nasıl donakalmışsa hâlâ da öyle.

bir saniyeyi öyküye uyarlayıp kelime, bazen de cümle sayısı olarak görüyorum. Gereksiz yere yazdığım bir kelime ya da bir cümleye denk gelmişsem yazdıklarımda, azarlıyorum kendimi.

Lafı uzatmayayım, sonuçta izlediklerim yahut okuduklarımdan aldığım hazzın çokluğu ve belki de azlığı beni böyle yazmaya itmiş olabilir.

'TÜTÜN, ÖYKÜLERİN İNŞA EDİLDİĞİ COĞRAFYANIN KADERİ'

Sigara konusuna ayrıca değinmek istiyorum. Bu öykülerde sigara tasvirine torpil geçilmiş. Mutlaka bir sebebi olmalı? Hem size hem de Hasan'a ne ifade ediyor sigara?

Bu hususta öncelikle kendimden başlayayım. On altı yaşımdan bu yana sigara içiyorum. Bu da sigarayla ilişkimizin yirmi beş yıldır sürdüğüne işaret ediyor. Çeyrek asır… Evet, pek övünülecek bir şey değil bu tabii. Çeyrek yüzyıl boyunca her gün onlarca kez intihar girişiminde bulunmak demek çünkü. İki kez ara verdim içmeye. İkisinde de sol elimin parmaklarından ikisini yitirmiş gibi hissettiğimi düşündüm şimdi. Bu soruyu sormasaydınız, yitirdiğim parmaklarımın genellikle sol elime ait olduğunun farkına varmayabilirdim. Sağ elimi, çoğunlukla çay bardağı yahut kahve fincanını tutmak için kullanıyormuşum çünkü. Şu an hayatımda bulunan tüm insanlardan daha fazla vakti, sigarayla bölüştüğümü söyleyip kendimden uzaklaşayım artık.

Sigaraya; daha doğrusu tütüne, tütün tabakalarına, iplik iplik tütünün serildiği Arap kâğıtlarına dair her öyküde epey sahne var kitapta. Tekrara düşmüş olmak ya da bunaltıya neden olmak gibi bir kaygıya kapıldım muhakkak yazarken. Ne var ki, kendimi de alamadım. Tü-

Hasan kitap boyunca zaman zaman içini kanatıp duruyor diyebiliriz.

tün, öykülerin inşa edildiği coğrafyanın kaderi çünkü. Geçimlerini onunla sağlamalarının yanında yaşam biçimlerini şekillendiren de bir şey. Bir cenaze varsa mesela bir evde, taziyeye gelenlere kaçak çayın yanında sarma sigaralar da uzatılırdı önceleri. Birkaç genç onlarca sigarayı sarar, hazır ederdi. Ayrıca genç yaşlı fark etmeksizin kadınların kuşaklarında, erkeklerin şalvarlarının ceplerinde mutlaka işlemeli bir tabakası vardır ve iş güç dışında yapabildikleri şey o tabakanın kapağını açıp sigara sarmak. Çocuklar da dahil buna. Uçsuz bucaksız tarlalar tütünle kaplı olduğuna göre ulaşılabilme kolaylığı var ne de olsa.

Hasan içinse, galiba içini deşip kanatmak amacıyla kullandığı bir bıçak. Ne zaman bir sigara yaksa "yarasına koşuyor" çoğu zaman ya da tam tersi oluyor.

'Zerban'daki öykülerin politik bir yönü de var sanki. Politik öykü diye tanımlamak zorlama olur elbette ama suya sabuna layıkıyla dokunmuşsunuz diyebilirim belki. Hikâyeleri daha da çarpıcı yapan bu olabilir mi?

Olabilir, bilemiyorum. Ancak şunu rahatlıkla ifade edebilirim: Ülkemizde, hele ki öykülerin geçtiği coğrafyada politika dediğimiz şey geçmişten günümüze dek çoğu zaman bir mengene olarak kullanılıyor. Başında duran kim/kimlerse artık o sırada, mengeneyi, arasına aldıklarını bazen ancak soluk almasına yetecek denli gevşetirken çoğu zaman kemiklerini çatırdatana dek sıkıyor. Zaman zaman da un ufak ediyor elbette.

'Zerban'da askerlerce yaşatılan şiddet, başka bir inanca, başka bir dile tahammülsüz politik anlayışın tezahürü örneğin. Baldırlarına dek suyun içinde dizilen çırılçıplak erkekler mengene

Tütüne, tütün tabakalarına, iplik iplik tütünün serildiği Arap kâğıtlarına dair her öyküde epey sahne var.

tarafından un ufak edildiler. Yaşadıklarından sonra nasıl yeniden eskisi gibi olabilirler ki?

Kızının dağa çıkmasından sonra ve daha sonrasında Mecnun, gerçek anlamıyla mecnuna dönüşünce, eskisi gibi gidip bakkal dükkânın köceğini açacak gücü bulabilir mi kendinde? Sait Dayı içindeki pişmanlık ve kapı komşusuna yaşattıkları için duyduğu suçluluk yüzünden eskisi gibi yaşayabilir mi? Hasan, henüz başına neler geldiğini bilmesek de bu kitapta, Ulucanlar'daki yıllarından sonra daha da ketumlaşmaz mı?

Şunu demek istiyorum: Politik kararlar, bu kararların uygulanış biçimi ve bunun sonuçları çok trajik ve iyileşemeyen yaralar açar halkın yaşamında ve belleğinde. Bu bellekte yer edinenleri de unutmamak, unutturmamak gerek diye düşünüyorum. Ben bunu, kurgulayarak hatırda tutmaya/tutturmaya çalışıyorum diyebilirim. Fakat hikâyeler bu yüzden mi çarpıcı, bilemiyorum. Ama ben çarpıcı olsun diye yazmadım onları, anlatmam gerektiğine inandığım ve de belki atmosfer ve karakterlerin bunaltıcılığının nedenlerini imlemek için.

'TANIMAYI, GÖRDÜKLERİMİZLE SINIRLANDIRIYORUZ'

Yakınlarımızı, çevremizi aslında yeterince tanımıyor olabilir miyiz? Merdan, Mecnun, Şehriban, Güzel Dede, Medine ve tüm diğerleri… Hepsinin kesişen ama bir yandan da başka başka ağır hikâyeleri var. İnsanların çektiği acıları, hezeyanları, sırları deşmek mi sağlıyor onları gerçekten tanımamızı? Yani bir nevi onları tüketerek mi ulaşıyoruz bu amaca?

Tanımıyoruz kuşkusuz. Ben tanımadığımızı düşünüyorum ya da. Tanımak dediğimiz şeyi,

Tütün, öykülerin inşa edildiği coğrafyanın kaderi... Geçimlerini onunla sağlamalarının yanında yaşam biçimlerini şekillendiren de bir şey.

gördüklerimizle sınırlandırıyoruz çünkü. Göremediklerimizi de arzularımızla, tahminlerimizle, kuşkularımızla, paranoyalarımızla tamamlıyoruz. Sonra da tüm bunları bir araya getirip etrafımızdakileri, en azından bize en yakın olan insanları, yani başımızdakileri çok iyi tanıdığımızı iddia ediyoruz bence. Bana kalırsa, bu kadar kolay bir şey olamaz birini tanımak. Hele ki kendimizi yeterince tanımak çok güçken, bir başkasını tanıdığımızı ileri sürmek pek mümkün görünmüyor.

Zerban'ın entarisi gibi kapkara sırlarımız var hepimizin bir kere. Tıpkı 'Zerban'daki kasabanın insanları gibi. Öte yandan, evet, sırlara vakıf oldukça insanın içindeki karanlık, bilinmez ve dipsiz kuyuya inmeye başlarız. Ancak dipsiz olduğu için o kuyu, yere basmamızın mümkünatı yok bence. İpimiz ne kadar uzunsa oraya kadar inebiliriz ancak. Ama dibe dek varabileceğimizi düşünmüyorum. Tabii kuyuya inerken düşmemek için tırnaklarımızla tutunmaya çalışır, kanatırız hep. Hem tırnaklarımızı hem de kuyunun taş duvarlarını...

Otobiyografik öğeler barındıran ilk kitaplara aşinayız. Bir parça özgeçmişinizi incelediğimizde Zerban'ın sizi de bolca etkilediği hissiyatına kapılıyorum. Ne dersiniz bu konuda? Ve bir başka soruyla da bağlayacağım. 'Zerban'ın bir klibi olsaydı, fonda hangi Arguvan türküsü çalardı sizce?

Babam on bir, on iki yaşlarındayken, otlattığı koyun ve kuzuları bir başına bırakarak elektrik direkleriyle yüklü bir kamyonun kasasına atlayıp kasabadan kaçtığı için ben kentte doğup büyüdüm. Babamın kasabaya sığamayarak kaçışının da bir hikâyeye ihtiyacı vardır muhakkak, yazarım belki. Dolayısıyla kasabanın ve

> Ülkemizde, hele ki öykülerin geçtiği coğrafyada politika dediğimiz şey geçmişten günümüze dek çoğu zaman bir mengene olarak kullanılıyor.

Zerban'ın üzerimdeki etkisi, dinlediklerimle ve birkaç sömestr ile yaz tatili için gittiğim hepi topu ikişer ayla sınırlı biraz. Ne var ki, "gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk, hiçbir yere gitmiyor" elbette. Oncacık zamanda Zerban'a ilişkin dinlediklerim, kana kana suyundan içmelerim, buz gibi göletinde kuzenlerimle çimmelerimiz epeyce yer etmiş olmalı bende.

Türkülere geçecek olursak… Müzik dinlemeyi çok seviyorum. Birkaç türünü dışarıda bırakarak tabii. Fakat, türküleri apayrı bir yere koyduğumu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Bunun birçok sebebi var mutlaka. Biri; benim için en önemlisi belki de, her türkünün birer hikâye anlatıyor oluşu mesela. Her türkünün gerçek bir hikâyesi var demeye çalışmıyorum. Vardır da belki. Birçoğunun var örneğin. Demeye çalıştığım, onları en sade haliyle yazılmış birer hikâye diye dinlediğim. Üstüne üstlük bağlamanın ve seslendirenin sesi de içliyse değmeyin keyfime. Bazen, bir iki dizeden yola çıkarak onlardan bir hikâye yarattığım da olmuyor değil. Sözgelimi, bir Arguvan türküsünün "Yar yanında nazlı idim/ El kahrını çekemedim" dizelerinden güzel bir öykü yazılmaz mı?

'Zerban' bir klip olsaydı ve binlerce Arguvan türküsünden birini seçmek de bana bırakılsaydı, ilkin elim ayağıma dolaşırdı sanırım. Üstelik, her öykü için ayrı ayrı onlarca türkü dolaşırken dilimde… Seçmek çok güç olsa da; galiba fonda, Muharrem Temiz'in, babası Seyit Meftûni'ye ait "Garip Gönlüm" türküsü olurdu olsa olsa.

Biraz da sizden bahsedelim. Yazarlık serüveniniz nasıl başladı? Bu yolculukta hangi yazarlar, hangi kitaplar yol gösterici oldu size?

> Politik kararlar, bu kararların uygulanış biçimi ve bunun sonuçları çok trajik ve iyileşemeyen yaralar açar halkın yaşamında ve belleğinde.

Lise yıllarımın sonuna dek tek kelime dâhi yazmadım ben. Dek dediğime bakmayın, son sınıftayken de yazdığım tek bir öykü yok. O yıl eşantiyon olarak dağıtılan bir ajandaya sahip oldum sadece. Şiirler biriktirmeye başladım ona. Benim olanlar değil tabii. Zaten hiç olmadı. Bugün de yok. Nazım Hikmet, Ahmed Arif, Attila İlhan, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar'ınkiler. Sadece şiirler de yoktu o ajanda da. Gazetelerden, dergilerden kesip yapıştırdığım, o zamanki kendimin sanatsal zevklerine dair fotoğraflar, resimler, karikatürler… Bir sığınak gibiydi şimdilerde nerede olduğunu bilmediğim o ajanda. O yıl daha zengin bir sığınak da keşfetmiştim: Kitaplar. Özellikle roman ve öykü kitapları.

Sonuçta, yazmaktan müthiş bir haz alsam da, yazmadığımda kendimi bir miktar huzursuz hissetsem de, hatta hayatımın geri kalanının büyük çoğunluğunu buna ayırma arzusu duysam da, "Yazmasaydım deliridim!" gibi bir şey hissetmedim hiç. Yazmasam şimdi de delirmem galiba. Ancak anlatmam gereken şeyler olduğunu onca yıldır hissediyordum içimde bir yerlerde. Yanılmamışım.

Taa 'Decameron' ve 'Don Quijote'den başlayarak bana yol gösteren o kadar çok öykü kitabı ve roman var ki birini söylesem anmadığım diğerine ayıp etmişim gibi hissedebilirim kendimi.

Klasik yazar sorularından biridir ama ilham verdiği kesin, o yüzden: Nasıl çalışıyorsunuz? Rutin alışkanlıklarınız, olmazsa olmazlarınız, belli bir çalışma biçiminiz var mı?

İstanbul'da bir okulda öğretmenim ben. Dolayısıyla mesleki sorumluluklarım var ve buna epeyce vakit ayırmam gerekiyor. Pandemide mesai

> Zerban'ın entarisi gibi kapkara sırlarımız var. Tıpkı 'Zerban'daki kasabanın insanları gibi...

kavramı da neredeyse tüm günü kapsayacak bir şeye evrildi. Sözün özü, son bir yıldır yazmaya ayırdığım süre hatırı sayılır miktarda kısaldı. Her gün düzenli bir biçimde yazamıyorum çok uzun zamandır. Ama rutinlerim var elbette. Mesela geceleri daha fazla yoğunlaşarak yazabildiğimi fark etmiştim yıllar önce. Hâlâ öyle. 'Zerban'daki tüm öyküler de gecelerin ürünü.

Bir diğer rutinim ise elbette sigara. Klavyenin başındayken değil ama. Tıkandığımda bir çözüm yolu bulmak, yazdıklarımı beğenmeyip sildiğimde öfkemi dindirmek, beğendiğim bir cümle yahut paragraf yazmışsam da kendimi kutlamak için balkona koşup yakıyorum sigaramı. Küllük de dolup taşmaya yüz tutuyor o zamanlar.

'ÖYKÜLERİMDE KARAKTERLER BAŞI ÇEKİYOR'

Hangisi ön planda sizin edebiyatınızda? Karakter yaratımı mı atmosfer mi yoksa dil mi? Bu soruyu 'Zerban' için de ayrıca yanıtlamanızı rica ediyorum. 'Zerban'da hangisi ipi göğüslüyor?

Galiba bende karakterler başı çekiyor. Zihnimde bir fikir belirip de bundan bir hikâye kurgulamak için bu fikri beynimin kıvrımlarında evirip çevirdikçe aklımda bir ya da birkaç insan silueti beliriyor ilkin. Hikâye olmasa da gölgesi görünür olmaya başlayınca, nasıl birinin/birilerinin başından geçer ki bu hikâye acaba diye düşünürken buluyorum kendimi. Sonra lafın gelişi; şapkasını eline alıp kel kafasını kaşıyan orta yaşlı bir adam, kuşağındaki tabakayı çıkarıp inleyerek kapağını açan yaşlıca bir kadın, önündeki biraya uzanırken gözlerini karşı masaya diken gençten bir erkek, arzuladığı dudak ve bacaklara korkusundan bakamayan gencecik bir kız beliriyor gözümün önünde mesela.

> ‘Zerban’ bir klip olsaydı ve binlerce Arguvan türküsünden birini seçmek de bana bırakılsaydı, ilkin elim ayağıma dolaşırdı.

Öykülerin nereye evrileceğine onlar karar veriyor çoklukla. Müdahale ederken onlardan çekiniyorum epeyce. Başlangıçta kurgulayıp sözüm ona aklımda bitirdiğim hikâye de hep onların yüzünden/sayesinde bambaşka bir şeye dönüşüyor. Onları çok seviyorum sanırım.

Dille oyunlar oynamayı da epey seviyorum kuşkusuz. Çocukların oyun hamurlarına şekil verirken duyduğu bir zevkle hem de. Ancak bu hamurları yoğurup şekil vermeleri belirleyen de karakterler oluyor hep.

Peki, yazma eyleminin hangi aşaması size iyi geliyor? Parlak bir fikri hayata geçirme safhası mı? Yazarken sözcükler arasında kaybolmak mı? Son noktayı koyduktan sonra artık topu okura atma kısmı mı?

Önce bana iyi gelmeyen şeyi söyleyeyim: Boş bir sayfaya boş boş bakıp balkona sigaraya koşmak. Sonra gene gelip bakmak. Yine balkon… Bu hem fiziksel hem de ruh sağlığıma hiç iyi gelmiyor. Birkaç turu ve en az iki üç saati bu döngüyle mücadele ederek geçiriyorum. Bazen de tek kelime yazamadan o geceyi sonlandırıyorum. Ancak ertesi gün ya da sonraki günler, kafamın içinde fikir ve cümleler gövermeye, gelişip serpilmeye başlayınca her şey değişmeye başlıyor. İlk cümleyi karnımda kelebekler uçarcasına yazdıktan sonra boş sayfaya baktığım bunaltıcı saatlerin acısını çıkarıyorum.

Yazmanın en güzel tarafı ve bana da en iyi gelen şey, sözcükleri ve cümleleri evirip çevirerek, kısaltıp uzatarak bir başka deyişle onlarla oynayarak yeryüzünde bulunmayan ve hiç bulunmayacak karakterler yaratıp, üstüne üstlük onlar için acı tatlı bir hayat inşa etmek. Noktayı koyup bir öyküyü ya da kitabı bitirmek

İkinci kitabın yarısına yakınını yazdım. Bu kitapta da anlatıcı Hasan. Dört dönem şeklinde tasarladım kitabı: Hasan'ın çocukluk, ilk gençlik, gençlik ve yetişkinlik dönemleri...

mükemmel ama bir yanıyla da hüzünlü bir şey benim için. Birbirine yaslanan geçişken öyküler yazma nedenim belki de bu sona ermesinden duyduğum hüzündür.

Az önce Hasan'ın anlatacakları henüz bitmedi demiştiniz. O halde sırada ne var? 'Zerban'dan sonra Serkan Gülpınar'dan ne okuyacağız?

Doğru. Hasan'ın anlatacakları henüz bitmedi. Çocukluğunda tanık olduğu travmatik birkaç şey dışında onun hakkında pek bir şey bilmiyoruz. Bir çocuğun arkadaşı olmaz mı? Hele ki köy, kasaba gibi küçük yerlerde! Onları tanımıyoruz örneğin. Oyunları, şakalaşmaları, gülüşmeleri, birbirine taktıkları lakapları olmaz mı?

Ya da ilk gençlik ve gençlik yıllarındaki buhranları olmaz mı? Ulucanlar'dan salıverildikten sonra soluğu kasabada alan Hasan'ın cezaevi günlerine dair de bir şey bildiğimiz yok. Suçu ne mesela? Dolayısıyla sahneye çıkıp çoğunlukla başkalarının hikâyelerini anlattıktan sonra toz olmasına izin vermeyeceğim.

İkinci kitabın yarısına yakınını yazdım. Bu kitapta da anlatıcı Hasan. İşim bitmedi onunla dediğim gibi. Dört dönem şeklinde tasarladım kitabı: Hasan'ın çocukluk, ilk gençlik, gençlik ve yetişkinlik dönemleri. Ancak bu kez düşüncelere dalarak dönüp dönüp çocukluğunu anlatmasına izin vermeyeceğim. Hikâyeyi anlatan onun çocuk hâli olacak; ilk gençliği, gençliği ve de yetişkinliği olacak. Çevresiyle olan ilişkileri de elbette. Yine ketumluğu tutacaksa da yetişkinliğinde tutacak çoklukla.

Kitap sonrasında hüzün verici olsa da onunla vedalaşacağım artık. Belki sonraki kitapların birinde bir başka anlatıcı onu anar, kim bilir?

gazete duvar kitaP.

GÖKSEL AYMAZ

“Gelecek kısmet olarak gelmez insanın ayağına.”

gazeteduvar gazeteduvarkitap